

Det ljusnar : en tidsbild från judevärlden /

Lindhagen, Teodor,

36 B Br.

National Library
of Sweden

Lyfshil.
Allm.
Mission
(Pod)

DET LJUSNAR

En tidsbild från judevärlden

Af

TEODOR LINDHAGEN

ISRAELSMISSIONENS BOKFÖRLAG,
STOCKHOLM

WATERBURY

DET LJUSNAR

En tidsbild från judevärlden

Af

TEODOR LINDHAGEN

ISRAELSMISSIONENS BOKFÖRLAG,
STOCKHOLM

DET LJUSNAR

En berättelse om det nordiska

STOCKHOLM 1912

NORDISKA BOKTRYCKERIET

STOCKHOLM
NORDISKA BOKTRYCKERIETS FÖRLAG

Doktor John R. Mott, generalsekreterare i Kristliga Studentvärldsförbundet, skrifer i företalet till sin bok: »Det afgörande ögonblicket i den kristna missionens historia» och i dess 1:sta kapitel bland annat följande: »Det närvarande ögonblicket är afgörande för den kristna missionen . . . Denna tid är en öfvergångstid för alla delar af den icke-kristna världen . . . Stora folk hålla på att vakna upp ur sin långa sömn . . . Hurudan skall dessa folks framtid blifva? Hvad slags ledning skola de få? Hafva vi icke såsom kristna folk ett särskildt ansvar i en tid sådan som denna?»

Detta är djupt beaktansvärda ord, och hvad som däri likasom i hela boken säges om särskildt de stora hedniska kulturfolken i östern har sin tillämpning äfven på judafolket, sedan gammalt kalladt »folket bland folken». Detta folk intager visserligen en egendomlig särställning ibland de icke-kristna folken, framför allt därutinnan att det dels har haft en oförliknelig besökelsestid, då Guds egen Son lefde ibland dem och efter sin upphöjelse lät sitt frälsningsord i första rummet genom andeuppfyllda män förkunnas ibland dem, dels därefter århundraden igenom har satt sig fast i otro och fiendskap emot honom och hans evangelium. Men likasom den nuvarande tiden betecknas af starka brytningar inom kristenheten med tydliga tendenser till afkristning och, såsom nyss nämnts, inom hednavärlden, så är denna tiden också,

såsom allt mera framträdande tecken visa, en kristid för Israel, en öfvergångstid, hvarur något nytt måste framgå af djupt ingripande betydelse icke blott för Israel själf, utan för hela den värld, i hvilken det är förskingradt.

Vi afse därmed icke så mycket den nationella strömningen inom judafolket. Ett faktum är visserligen, att Israel på senare år blifvit allt mer medvetet om sig själf såsom folk, och att sionismen, oaktadt dess medlemsantal endast utgör en bråkdel af hela folket och trots den splittring inom dess leder, som framträdt efter doktor Herzls död, fått vara ett redskap i Guds hand att väcka nationalkänslan hos judarna i en anmärkningsvärd utsträckning. Men huru stor betydelse detta än må äga, äro likväl de egenomliga religiösa företeelserna ännu mera beaktansvärda, så mycket mera som de för dem som icke hafva tillfälle att på närmare håll följa utvecklingen inom judafolket äro mycket öfverraskande. De blifva emellertid dag för dag allt mera bestyrkta af vittnen rundt omkring på jorden och fastslås på detta sätt såsom fakta af djupaste betydelse.

Hvad som härvidlag allra först springer i ögonen är, att

den ortodoxt fostrade judiska ungdomen är stadd på flykt från talmud.

Redan genom reformjudendomen, som med sitt ursprung från Moses Mendelssohn i slutet af 1700-talet underlade sig en del af judafolket, undergräfdes delvis den traditionella judendomens mark. Tecken tyda nu visserligen på, att de som uppfödts med den af reformjudendomen erbjudna andliga näringen allt mera tröttnat därpå. Men ännu märkligare är affallet från

den talmudiska, rabbinska judendomen, som trots reformjudendomens landvinningar hittills behållit väldet öfver den ojämförligt största delen af det judiska folket. Det har sagts om Kina: »Under 4,000 år har det varit samma oförändrade och oföränderliga rike, sig själfst nog och nöjdt med sig själfst, med djupt förakt för allt utländskt» och om Turkiet ända till den förändring, som inträdde här om året, då ungturkarna kommo till makten: »Under den gamla regimen var det farligt att ha kunskaper». På samma sätt isolerade sig under århundraden judarna i sitt stora flertal ifrån all påverkan utifrån, ifrån all kultur och civilisation och förblefvo ständigt desamma, äfven de nöjda med sig själfva i tro att de, religiöst sedt, stodo högre än alla de andra. Desto större uppmärksamhet måste det nu väcka, att den traditionella trosgrunden vacklar så fruktansvärdt och öfvergifves af tusenden. Det är en företeelse, fullt motsvarande den som visar sig i Kina och Turkiet, en omsvängning, som man icke kunnat ana.

Många judar äro djupt medvetna om, att af-fallet är förklarligt nog, och uttala det också fritt. En jude i Minsk skrifver t. ex. om förhållandena i Ryssland: »I alla städer ges det unga människor i dussinvis, ja, i hundratal, som alldeles icke äro afstängda från den judiska litteraturens källor, och som åtnjutit en god, judisk uppfostran. De hafva studerat thora (lagen = de fem Moseböckerna) och talmud och äro undervisade om judendomens väsende. Men då vår för ideal hänfödda ungdom där söker efter blommor, hvad finner den? Törnen. I vår upplysta tid har äfven den judiska ungdomen rätt att sträfva efter ljus. Men hvad finner den i den rabbinska, talmudiska judendomen? En förbenad

judisk och hednisk ceremonitjänst utan ande och lif . . . Nästan hela den judiska ungdomen är öfvertygad om talmuds ovärdighet och ser sig om efter något bättre.» Men genom sådana uttalanden understrykes ju på samma gång det sakförhållandet, att affallet är för handen uti en utsträckning, som hos de äldre judarna och särskildt rabbinerna, som hålla fast vid det gamla, måste vålla den djupaste förstämning och också gör det.

Våra judemissionärer lägga äfven allt mera märke till det stora omslag, som skett. Vår missionär i Ryssland Paulus Wolff, som under hösten 1911 besökte Ryska Polen för att under tre månaders tid utså evangelium, där han själf såsom jude fostrats och undervisats, säger i ett meddelande till »Missionstidning för Israel» (nämnda årgång n:o 11 sid. 300): »Man märker genast, att en förändring försiggår hos de yngre. Man betraktar ej längre en jude, som icke går i lång rock, såsom affälling. Man ser t. o. m. en och annan jude med afrakadt skägg. För 50 år sedan hade en sådan blifvit stenad . . .» (Sid. 311). »De yngre judarna längta efter upplysning äfven i det andliga. Synagogan med dess inlärdas böner har intet inflytande mera på de unga i Polen, såsom en ung man sade mig för ett par dagar sedan: 'Jag har visserligen varit i synagogan under alla högtidsdagarna, ty man måste ju följa med sina föräldrar; men icke går jag dit, emedan jag vill dit, utan därför att jag måste dit, ty jag och många med mig längta efter en religion, som gifver något för hjärtat'». Missionären, pastor L. Zeckhausen i London-judemissionssällskapet, som har vidsträckt kännedom om förhållandena genom sitt arbete i olika trakter, kastar också rikt ljus öfver

ställningen genom följande uttalande i en öfversikt öfver judemissionsfältet i »Jewish Missionary Intelligence» för 1911: »De unga judarna äro nu öfverallt stadda i öppet uppror emot talmud. Rabbinseminarierna i Littanen och Polen, förut fulla af ifriga lärjungar, äro nu jämförelsevis tomma. Vesteuropas judar måste ombedjas att hjälpa till att underhålla dessa jeschiboth, och undervisning i profana ämnen, som förr voro obevekligt uteslutna, måste begagnas såsom lockmedel för unga judar».

Sådan är ställningen, och för såvidt det finnes något af medömkan hos oss med Jesu bröder efter köttet, måste vi med oro fråga:

Hvart bär det hän med dessa unga?

Svaret är jämförelsevis lätt att gifva. Det är utan tvifvel sant hvad som säges om hedna-folken i allmänhet, som nu äro stadda i en liknande kristid: »Då man finner, att de gamla religionerna icke kunna uthärda kritikens ljus, nöjer man sig helt naturligt med att icke hafva någon religion alls» eller, såsom Pandita Ramabai säger om största delen af de högre klassernas medlemmar i Indien: »De få ingenting bättre, som kan intaga de gamla religionernas plats i deras hjärtan, och därför äro de utan Gud, utan hopp, utan Kristus och sjunka i socialt och moraliskt afseende och bli alldeles religionslösa».

Sådan är också nu ställningen ibland judarna, synnerligen de yngre. Vi finna massor af dem i de religionslösa, de religions- och samhällsfientliga strömningarnas famn. »Många af den yngre generationen», säger doktor Louis Meyer i en nyligen utgifven redogörelse för judarnas ställning i Nordamerikas Förenta stater, »särskildt de unga männen, bryta med sina fäders

religion och blifva materialister, rationalister, socialister, ateister och anarkister. Många hän- gifva sig åt synd och last». En judisk rabbin yttrar också 1908 i en judisk tidning i Amerika: »Det finnes förbrytare, drinkare, spelare bland våra judiska unga män och allt flera prostitu- erade bland våra judiska unga kvinnor». Och detsamma är förhållandet i andra delar af värld- en. På monistkongressen i Hamburg ett par år sedan uppmärksammades också bland ska- ran af åhörare särskildt de judiska genom sitt stora antal och lifliga bifall.

Jag nämnde nyss, att en judisk rabbin i Amerika nödgats konstatera det religiösa och sedliga affallet bland de unga judarna och ju- dinnorna. Dylika klagotoner höras från många håll. »Lagens damm är nedbruten; nu strömmar fördärfvet in utan uppehåll», klagar t. ex. en tysk judisk läkare, och en f. d. sionist ser saken så förtviflad, att han utbrister: »Upplösning eller förvandling (nämligen af judendomen); ett tredje gifves icke».

Det är dessa företeelser inom de unga judar- nas leder, som nödga den judiska församlingen att nu vidtaga särskilda mått och steg för juden- domens bevarande. Judarna i Newyork t. ex. äro i fart med att samla en stor fond för att upprätthålla de judiska sederna och bruken. De ämna särskildt upprätta nya skolor för jude- barn, aflöna rabbinerna bättre för att uppmuntra dem och sätta dem i stånd att göra ett bättre arbete, söka få till stånd strängare tillsyn öfver de gamla ceremoniernas helgd o. s. v.

Men Kristi församling? Måste icke den, gri- pen af hans i tårar uppenbarade kärlek, under detta nödtillstånd känna sig alldeles särskildt bevekt att genom evangeliis spridning ibland

Judarna rikare än förut gripa in för att gifva dem något att tro på, något som håller i lif och död, för att lyfta dem, religiöst och sedligt? Vi måste det, och det äfven från synpunkten af den fara, som från det hållet värre än förut hotar kristenheten. Den otrogna judendomens inflytande till ett afkristnande af kristenheten är alltför väl känt redan förut. Hvilken fara hotar då icke nu, då allt flera af de unga judarna hängifva sig åt otro och sedeslöshet! Här föreligger ett oundgängligen nödvändigt räddningsarbete i dubbel måtto, ett arbete för Israels och kristenhetens räddning.

* * *

Vi hafva i det föregående fäst uppmärksamheten på ödesdigra strömningar inom judevärlden, strömningar, som helt visst äro ämnade att på ett nytt sätt väcka församlingen till ett intensivare arbete. Men detta är endast den ena sidan af saken, medaljens frånsida. Framsidan visar

företeelser inom judevärlden af synnerligen uppmuntrande och lofvande natur.

Likasom på hednamissionsområdet tidvattnet är i stigande, kan det också med glädje och hopp konstateras, att den nuvarande tiden utan tvifvel äfven för Israels del är en andlig flodtid. Det är till och med icke utan ett visst berättigande, som vår kolportör i Odessa, B. Schapiro, särskildt med blicken på ställningen i Ryssland, talar om »ett stycke religiös revolution» bland judarna. I alla händelser stå vi inför ett medvetet eller omedvetet närmande till kristendomen från deras sida. Och detta närmande betecknar såväl ortodoxa som reformjudar. Om de senare

judarna, särskildt de tyska, säger professor F. Heman i Basel med anledning af det omedelbart förestående firandet af judeemancipationen där för 100 år sedan: »Gud vare lof; de hafva kommit Kristus ett godt stycke närmare, helt nära, så nära, att de icke längre förbanna honom, utan förklara honom för den ädlaste bland människor, för den visaste af alla sedelärare, ja, för den störste af alla profeter*, så nära, att många icke känna någon mera upphöjd lektyr än evangelierna och apostlarnas bref.»

Jag nämnde nyss, äfven om blott i en not, professor Kleins tankar om Jesus. Är det icke ett egendomligt tidsfenomen och ett vittnesbörd om det närmande till Kristus och kristendomen, hvarom jag talat, att denne man, en framstående judisk rabbin, då en man inom kristenheten, professorn i filosofi i Karlsruhe, A. Drews, framträder med bestridande af Jesu historiska tillvaro, offentligt med harm och eftertryck häfdar nya testamentets historiska sannfärdighet? Han betonar bland annat i sitt föredrag på Kungl. Vetenskapsakademiens sal i Stockholm, sedan upprepadt i Uppsala, att det problem, som Drews med nyss nämndt resultat sysselsatt sig med, egentligen icke är något problem alls. »Här» (nämligen i evangelierna), säger professor Klein, »se vi Jesus i ramen af sin tid. Här hafva vi berättelser, som vi nära på kunna kontrollera. Bakgrunden är så äkta judisk, att blott den tygellösaste fantasi kan göra den historiske Jesus till ett begrepp eller en kultheros... Vi befinna oss på fast historisk mark både beträffande

---

* Vi kunna tillägga ur Stockholms-rabbinen, professor G. Kleins offentligt uttalade omdöme om Jesus: »den störste af kvinna födde, i viss mening Messias.»

Jesu person och hans omedelbara lärjungar.» Och föredragshållarens slutord i frågan äro: »Mitt resultat, till hvilket jag ej först i dag har kommit, utan som framträdt af ett mer än tre decennier ihärdigt sysslande med den nytestamentliga historien, kan jag sammanfatta sålunda: Mera klar och koncis, bärande prägeln af en personlighet, har ingen lära från forntiden traderats åt oss än Jesu lära. Vi se och höra en konkret, bestämd, för våra ögon stående personlighet, som bär sin tids drag och blott kan förklaras genom tidsförhållandena och omgifningen . . . Således hvilar på säker historisk grund det faktum, som ingen filosofi någonsin kan rubba: *Jesus är en historisk personlighet.*»

Den klara blick för Jesus såsom en historisk personlighet, som den judiske rabbinen i Stockholm således visar sig ha, framträdde redan år 1905 i Moritz Friedländers i Wien arbete: »De religiösa rörelserna inom judendomen på Jesu tid». Han uttalar sig nämligen däri på följande sätt om de nytestamentliga skrifterna: »Den som med öppna ögon betraktar dessa skrifter, fördjupar sig däri, betraktar de särskilda delarna däraf, icke hvar och en för sig, utan i sammanhang, och bemödar sig om att söka den andliga förbindelsen dem emellan, han skall likasom jag finna, att här föreligga historiska källskrifter af första rang. Det är icke blott stor orättfärdighet, utan äfven en försyndelse mot historiens helige ande att möta dessa skrifter med seg misstro».

Det är i sanning märkliga ord från judiskt håll, uttalade utan förbehåll, i offentligt tal, offentlig skrift. Och de äro desto betydelsefullare, som de uttalats af ledande judiska män.

Ännu mera talande bevis på det närmande till Kristus, som i våra dagar märkes ibland judarna, kunna dock framdragas. Bland dessa kunna vi till en början peka på den

dragning tillbaka till gamla testamentet,

som förspörjes ibland dem. Bland reformjudarna har den gudomliga uppenbarelsens ord icke stått högt i kurs. För de ortodoxa har gamla testamentet till följd af de judiska lärdas besynnerliga uttolkningar varit till sitt verkliga innehåll fördoldt, såsom ett manuskript, som blifvit oläsligt, därigenom att ännu en skrift blifvit tryckt öfver den ursprungliga. Det är under sådana förhållanden icke utan sin betydelse, att ropet: »tillbaka till våra egna källskrifter» ljuder ibland judarna, t. ex. i Tyskland, och att i en mycket spridd judisk tidning i Newyork för kort tid sedan stod att läsa följande ord med anledning af de europeiska och amerikanska bibelsällskapens starka bibelspridning: »Hela mänskligheten söker ösa lärdom ur vår källa, men vi själfva stå långt borta ifrån henne. Vår bibel är så främmande ibland oss, som om vi icke hade något sammanhang alls med den. Hvar kunna vi väl visa hän på judiska sällskap, som sprida bibeln bland oss själfva? Ett är alldeles visst: vi läsa bibeln mindre än de kristna. Hvarmed kunna vi försvara denna skam?»

Nya testamentet sprides för närvarande ibland judarna på språk, som de förstå, i ett större antal exemplar, hundratusentals, än någonsin förr. »Gamla testamentet ligger öppet i det nya, det nya ligger fördoldt i det gamla», såsom knoppen i blomman och blomman i knoppen. Drifvas judarna tillbaka till gamla testamentet och det nya på samma gång erbjuder sig åt dem,

såsom vi t. ex. nu äro i tillfälle att sätta hela bibeln, gamla och nya testamentet i ett band, på judiska i judarnas händer, hvilken frukt kan icke växa fram däraf?

Den rika spridningen af nya testamentet bland judarna under de senare åren har också å sin sida framkallat en företeelse af stor betydelse inom judevärlden, nämligen den, att

frågan om Jesus är, öppet eller fördoldt, uppe i den judiska tidningsprässen och litteraturen

såsom aldrig tillförene. Detta är förhållandet icke minst i Polen, där den stora massan af judar är samlad, och där den ortodoxa judendomen sedan länge haft sitt starkaste fäste, och i öfriga delar af Ryssland. Där har t. ex. frågan om Jesu korsfästelse nyligen behandlats i en judisk tidning eller tidskrift och det påståendet framkommit från judiskt håll, att »Jesu korsfästelse är judafolkets största misstag». I åtskilliga af de yttranden, som så kommit till synes under de senare åren, kan med stor tydlighet afläsas det märkliga omslag, som skett i judarnas tänkesätt om och inre ställning till Kristus och hans evangelium. Det är ett förunderligt omslag, från hat till vördnad hos många, till beundran hos åtskilliga, till kärlek hos icke så få. Vi vilja här göra en xplockning bland dessa uttalanden och betona på förhand, att de allesammans stamma ifrån judiska män och kvinnor, som ännu stå kvar inom synagogan.

Fröken Josephine Lazarus skrifer: »Vi stå på tröskeln och veta ej, hvart vi skola taga vägen; vi våga ej mer gå tillbaka och våga likväl ej heller gå framåt. Judar likasom kristna behöfva det gudamänskliga lifvet, och detta af det slag, som en jude gifvit åt världen. Mänsklig-

heten hungrar och törstar efter Jesu kärlek, som går hand i hand med Mose lag».

För icke länge sedan aflidne doktor Josef Klausner skref kort före sin död i en ledande hebreisk tidskrift: »Skall en uppbyggandets tid inträda (nämligen för judarna och judendomen), då måste tron på den lefvande Guden tändas i oss på nytt. Och det kan icke ske, förrän vi upphört att vara egenrättfärdiga och blifvit mera såsom barn. Fåfänglighetens, den falska visdomens, den flacka rationalismens ande måste bort. Juden måste blifva såsom ett barn. Endast så skall han inkomma i Guds rike, först då skall den sannskyldiga helighetens ande komma och och bo hos honom.» Hvem märker icke här, äfven om Jesu namn icke nämnes, att en man talar, som ödmjukt och tacksamt lärt af honom?

Fröken Gerda Meyersohn säger 1908 i »Världens ljus — bref till en judisk väninna», utgifven i Stockholm, om Jesus bl. a.: »När man lärt älska honom, tycker man, att man skulle vilja ropa ut öfver hela världen, hvilken lycka det är att höra honom till, och man ville gärna vinna alla dessa, som, kalla eller likgiltiga eller rent af fientliga, hålla sig på afstånd från honom. Bland dessa är ju hans eget folk — mitt och ditt folk — judarna ... Ser du, det är det förunderliga med Jesus, att han är både vägen och målet, att han icke blott lär oss sanningen, men är sanningen i hela sin person ... Ser du, det är detta vi alla mer eller mindre kunna få erfara, när vi komma i beröring med Jesu ord, att det har lif och ger lif, evigt lif».

Förut omnämnde Moritz Friedländer skrifver i då äfven omnämndt vetenskapligt arbete: »Judendomen skall förblifva en död massa, en ständig stötsten för världen, ända till dess att

den återfinner sig själf, till dess den återigen griper fatt, där den genom fariseismen fick den sanna traditionens tråd afklippt, i profeterna, i Jesu evangelium» och i ett år 1908 utgifvet nytt arbete om Jesajas 53:dje kapitel: »Denna profetia af den under namnet Jesaja oss bekant vordne profeten har uppfyllts i den lefvande Kristus, i Jesus, nasareen ... Den som läst denna skildring kan icke undgå att finna, huru förunderligt nära evangelium dess föremål står ... Om något ställe i gamla testamentet kan betraktas såsom profetiskt i förhållande till det nya, så är det detta. Om nya testamentet på någon punkt kan anses såsom uppfyllelse af det gamla, så är det här. Så innerligt samman-smälta profetens syn och Jesu sändning». Detta är särskildt märkliga ord, då man betänker, att de judiska rabbinerna allt sedan den första kristna tiden, då det visade sig, att vägen emellan den profetiska teckningen af smärtornas man i Jesajas 53:dje kap. och Jesus icke var lång för judarna, omsorgsfullt undvikit detta ställe, förbjudit dess läsande i synagogan och på allt sätt bemödat sig om dess tillämpande på alla andra utom Messias.

Hvad säger du för öfrigt om denna axplockning bland yttranden af judiska män och kvinnor från senare tid? Man kan, om man läser dem i deras helhet, där de ursprungligen stå, icke undgå att finna, att ännu ett och annat återstår i den fulla bekännelsen till Jesus såsom Guds Son, syndares frälsare. Men är det icke märkeligt nog, att det kommit så långt, som det här oförtydbart visar sig? Och är det icke åtminstone klart, att frågan om Jesus är uppe ibland judarna, och att de stanna inför honom med lefvande intresse, med ett begynnande lär-

jungasinne, med något af trons glädje och tacksamhet?

Det visar sig således allt mer och mer, att det inom judafolket i denna tid finnes

en växande skara af »sökare»,

såsom det heter på hednamissionens område, människor, som verkligt törsta efter kunskap om evangelii lära och allvarligt sträfva att komma till rätta med kristendomen såsom den gåta, som framför allt kräfver en lösning för judiska män och kvinnor. Vi skola nämna några särskilda exempel därpå.

Missionär Landsmann i London berättar om »bakkoscheth Elohim» (sökare efter Gud), bildade, nationellt sinnade judar i Ryssland, hvilkas ställning till Kristus och hans evangelium är mycket välvillig. De äro besjälade af innerlig åstundan efter »en religion, som gifver något för hjärtat», såsom den unge polske juden sade till missionär Wolff. Deras ögon äro riktade på Kristus, och de ägna sig åt ett flitigt studium af nya testamentet. De hafva icke ännu nått fram till visshet om, att Jesus är Israels Messias, men se honom såsom en stor profet. Hans liknelser äro dyrbara pärlor för dem, egenartade i sitt sedliga värde och sin stora skönhet, och hans person fångslar och hänför deras hjärtan. Denna rörelses kraft visar sig bäst i den stora oro, som den väckt ibland judedomens ortodoxa försvarare. De äro för många — för närvarande 400 — för att lämnas utan afseende. Företeelsen är ett märkligt tidens tecken, som föranleder Landsmann att utbrista: »Kristi sanning klappar rent af på synagogans portar, och många af hennes medlemmar äro ur stånd att motstå dess öfvertygande kraft».

Liknande exempel kunna anföras i ganska stort antal. Kretsar af judar och judinnor bildas här och där med syfte att lära känna Kristus. En judisk medicine studerande i Tyskland skref för ett par år sedan till föreståndaren för Institutum Judaicum Delitzschianum i Leipzig, pastor O. von Harling, att han ville samla en krets af likasinnade studenter och studentskor, att de måtte kunna fördjupa sig i evangelium. En frukt af missionär Wolffs förut omnämnda arbete i Ryska Polen förra hösten var bland annat, att före hans afresa en förening af 7 unga talmudstuderande bildades i Lomza, som skulle komma tillsammans en eller två gånger i veckan för att läsa gamla och nya testamentet tillsammans. Han hade under sin vistelse i Lomza haft dem hos sig i sitt rum å hotellet hvarje kväll ända till bortåt midnatt, och nu ville de fortsätta studiet på egen hand.

Missionärerna få icke sällan bref från judar i mycket olika ställning, religionslärare, talmudlärda, köpmän, som bedja om upplysning om kristendomen. Sådana rop hafva till och med på sista tiden kommit från det hållet: »Sänd missionärer till oss! Vi betala gärna resekostnaderna, bara vi få evangelium». Förut omnämnde kolportör Schapiro gjorde liknande uppmuntrande erfarenheter af den törst efter evangelium, som nu förspörjes ibland judarna, då han denna vinter reste ibland sina bröder efter köttet i Syd-Ryssland för att i tal och skrift sprida lifvets ord ibland dem. Såsom hade man kommit öfverens därom på förhand, möttes han på flera ställen af den frågan ifrån dem: »Hvarför finnes det icke en judemissionär i hvarje stad», någon gång åtföljd af tillägget: »När man besöker judarna, hvarför kan man då

icke stanna en längre tid, så att de judar, som önska lära känna sanningen, kunna få vägen till sanningen mer och mer klar för sig.» Det är, från en sida sedt, beklämmande frågor, emedan de uppenbara den stora brist på arbetare, som råder på fältet, men, från en annan sida sedt, en hoppingifvande och löftesrik företeelse, emedan det därigenom bekräftar sig, med hvilken ifver judarna i våra dagar sträcka sig efter sanningen.

Men vi kunna gå ännu ett steg längre: det finnes också i vår tid

en växande skara hemliga lärjungar till Kristus ibland judarna. Och äfven detta faktum bestyrkes mer och mer af erfarenheten. Det var i fjor en judinna i södra Sverige sade till missionspastor Ph. Gordon, som var ute i sitt arbete bland Sveriges judar: »Det är så många nu bland vårt folk, som i hemlighet tro på Jesus, men icke våga öppet bekänna det genom dopet; och bland dessa är jag». Uttalandet är betecknande för den närvarande ställningen. Syster Hulda Lagström meddelar t. ex. i sin redogörelse för 1911 års arbete bland judarna i Stockholm: »Här om dagen sade en judinna till mig: 'Jag har talat med så många andra, och de säga, att det är nog sant, som ni säger, men vi våga icke bekänna det'». Pastor John Resnick, som leder vårt arbete i Moldau med station i Jassy, kan peka på några tiotal judar där, om hvilka han och hans arbetare hoppas, att de i hjärtat tro på Jesus, äfven om de icke ännu våga tråda fram med öppen bekännelse, emedan det skulle kosta dem deras dagliga bröd. Och våra medarbetare där vänta likasom, att Guds Ande skall verka så mäktigt i dessa själar, att de en dag

skola nödgas till bekännelse, det må sedan kosta dem hvad som helst. För egen del har jag erfarenheter i samma riktning. Jag har suttit ansikte mot ansikte med icke så få judar, i hvilka Gud begynt ett godt verk, och sett tårar i judeögon, emedan det af olika anledningar är så svårt för dem att öppet bekänna Jesu namn och genom dopet införlifvas med hans församling.

Hvad som dock framför allt i detta afseende är ägnadt att väcka uppmärksamhet är det, att judarna själfva nu mera nödgas erkänna befintligheten af en sådan växande skara af hemliga lärjungar till Kristus ibland dem, af, för att begagna en judisk tidningsredaktörs uttryck, »ett större antal judar, som i sitt inre redan äro kristna». Vi nämna blott ett exempel. I en hebreisk tidskrift i Wilna debatterades för några månader sedan frågan, om en judekristen icke kunde, nationellt sedt, vara en god jude. Och den frågan betonades af en deltagare i diskussionen såsom mycket viktig »äfvén för den mängd judar i Ryssland och Palästina, som visserligen icke äro döpta, men i sina hjärtan äro troende kristna».

Det växer således mycket fördoldt i judehjärtan, mycket likasom under jord såsom frukt icke minst af den rika spridningen af nya testamentet under de sista 20 å 30 åren. Få vi icke hoppas på ett nåderikt Andens rägn, hvarigenom allt detta, kanske på engång, spirar upp ofvan jord till ännu större ära för såningsmannen och glädje för hans församling och dess redskap?

Men ännu ett steg längre. Vi stå i vår tid äfvén inför

en växande skara judekristna,

helt visst ett antal så stort, att något motstycke

därtill icke funnits sedan Pauli sista besök i Jerusalem, då Jakob och alla de äldsta kunde säga till honom: »Du ser, broder, huru många tusen (snarare: tiotusen) bland judarna som hafva blifvit troende» (Apg. 21: 20).

I en af de tabeller, som åtfölja doktor Motts bok: »Det afgörande ögonblicket i den kristna missionens historia», uppgifves antalet judekristna i hela världen för närvarande till något öfver 1,000. Det oriktiga i denna uppgift springer klart i ögonen inför doktor Louis Meyers anmärkning i den öfverblick öfver den nuvarande judemissionen, som är intagen i Edinburgh-konferensboken, nämligen att enligt gjord undersökning endast inom amerikanska kyrkosamfund på 6 år döpts öfver 1,000 judar och judinnor. Det är naturligt nog mycket svårt att komma till en exakt siffra, då det gäller de judekristna. Dels hafva så många vunnits för Kristus äfven i samband med den evangeliska verksamheten inom de olika kyrkosamfunden och således icke blott genom det direkta judemissionsarbetet. Dels äro de med sitt folk spridda öfver hela jorden, ibland alla folk, och äro icke samlade hvarken i en särskild judekristen kyrka eller ens i särskilda judekristna församlingar eller föreningar. Ett mycket stort antal utgöra de dock. Doktor Meyer säger med rätta i förutnämnda öfverblick: »Tusentals judiska män och kvinnor hafva genom att låta sig offentligt döpas bekänt sin tro på Herren Jesus Kristus och uthärdat de svåra förföljelser, som alltjämt träffa de flesta af de på Kristus troende judarna.» »Om judarna bodde tillsammans i ett land», säger också redan doktor Adolf Saphir på sin tid, »och de från judendomen omvända fortfarande lefde tillsammans med sina bröder, skulle påståendet,

att det endast finnes få omvända judar, vara fullkomligt omöjligt».

I själfva verket pågår för närvarande en så stark doprörelse bland judarna i Tyskland, Österrike, Ungern och Ryssland, att den väckt mycken uppmärksamhet och stor oro inom judafolket och behandlas med en viss nervös spänning inom den judiska tidningspressen. Naturligtvis äro motiven mycket blandade hos en hel del judar, som låta döpa sig, hos somliga till och med mycket låga. Men å andra sidan klaga många judar öfver den stora förlust, som tillfogas judendomen därigenom, öfver den mängd verkligt friskt blod, som därigenom beröfvas den judiska folkroppen. Förutnämnde jude i Minsk utlåter sig t. ex. så i en judisk tidning: »Våra bästa söner, våra dugligaste, mest bildade medlemmar affalla såsom mogna äpplen från trädet och lämna det kalt och dödt och sköfladt». Öfver hufvud beklagas det, att det ingalunda är de religiöst och moraliskt lågt stående, utan mången gång just de religiöst och intellektuellt mest utvecklade, som öfvergå till den kristna kyrkan. Och hvad gäller bevekelsegrunderna därtill, nödgas nu mera äfven judar mera allmänt erkänna, att de i många fall äro rena och ädla, att många mottaga dopet »af inre behof, af religiös törst och öfvermäktig längtan efter Gud», och att flera judar uppskjuta sitt dop, till dess de icke kunna misstänkas för oädla bevekelsegrunder, ja, till och med vänta med det ända till dödsbädden af samma orsak. Ett sådant medgifvande från judiskt håll är så mycket märkligare, som den frågan förut alltid varit den vanliga, då en jude låtit döpa sig: »Hvad har du fått för det», och judarna i allmänhet aldrig velat erkänna, att det kunnat ligga verklig hjärte-

öfvertygelse i ett steg in i den kristna församlingen.

Jag har här till sist talat om det stora antalet judekristna, som vår tid har att uppvisa. Jag måste stanna ännu ett ögonblick inför anblicken af dessa kristna söner och döttrar af Israel. Betydelsen af deras insats i missionsarbetet ibland judafolket kan knappast öfverskattas. Det är ju till sist de infödda, som genom Guds nåd skola göra det, det må vara fråga om det ena eller andra folket. Därom äro alla, som på allvar drifva missionsarbete, fullkomligt öfverens. Så beror judafolkets omvändelse utan tvifvel också, mänskligt sedt, på de judekristnas insats såsom salt och ljus ibland sitt folk. Om deras företråde såsom missionärer ibland judarna gälla fullkomligt doktor Motts ord i allmänhet i hans flera gånger nämnda bok (sid. 145): »De infödda arbetarna känna sitt folks språk mycket bättre, än de flesta missionärer kunna hoppas att någonsin göra. Deras förtroliga kännedom om språkets egendomligheter och mest talande uttryck sätter dem i stånd att lättare och djupare träffa sina landsmäns sinnen och hjärtan. Sällan lär sig missionären tala så fritt och flytande och med de tonfall, som äro nödvändiga för att kunna röra och gripa. Och en infödd förstår ock sitt folks känslor och sjäslif. Han är sålunda i stånd att uppfatta deras känslor och synpunkter i en grad, som främlingen äfven i bästa fall icke kan uppnå. Hans förtrogenhet med folkets vidskepelse, fördomar och sträfvanden är likaså en stor fördel. Då han kämpat med samma frestelser som hans eget folk, kan han med större erkänsla sätta sig in i deras erfarenhet och vara dem till större hjälp. Han känner deras själsstrider, deras fam-

lande efter ljus, de pröfningar de ha att gå igenom, då de måste lösgöra sig från de sociala och religiösa förbindelser, som sammanhånga med deras familje- och samhällslif.» De må emellertid vara missionärer eller icke, huru mycken vikt ligger icke på de judekristnas ställning inom folket!

Är detta sant, då måste det med glädje antecknas, att vår tid bland annat äfven betecknas af ansatser till ett nytt nationellt uppvaknande bland de judekristna. De börja känna djupare och innerligare för sitt folk än kanske förut; de börja klarare se sin kärleksplikt såsom judar bland judar; de börja se efter medel och vägar, genom hvilka de kunna komma närmare sitt folk och få sina bröder efter köttet att känna och erkänna deras samhörighet med hela folket. Den nationellt judekristna rörelsen är tills vidare endast en begynnelse, och denna början möter på en del håll mycket starkt och envist motstånd. De nya vägarna hafva utan tvifvel också sina faror med sig, för hvilka vi icke böra eller vilja blunda. För att icke komma in på villospår behöfva våra judekristna bröder också alltfört de hednakristnas råd och hjälp samt stödet af deras erfarenhet; det känna de också själfva. Men vi må hälsa det begynnande häfdandet af det nationella bland de judekristna med glädje och hopp såsom ett märkligt tidstecken bland många andra och icke se snedt på, om missionskyrkan, d. v. s. här de judekristna, vaknar till mera medvetande om sig själf och begär mera inflytande på missionsarbetet. Vi vilja hoppas, att äfven bland de judekristna, likasom inom den infödda församlingen på hednamissionsområdet, ledarekrafter skola framalstras, hvilka, hufvudet högre än allt folket, få en sådan sam-

lande makt med de judekristna öfver hufvud taget, att dessa låta sig ledas, och att så en fördjupad ansvarskänsla för hela folkets väl må komma att beteckna de kristna af Israel. Träffande sant äfven på detta missionsområde är doktor Motts ord: »Möjligheterna äro stora, om den kristna kyrkan storsinnadt och vidhjärtadt vill visa, att den kan lämpa sig efter det folk den vill frälsa, att den icke anser det väsentligt eller ens önskligt, att den kristna församlingens lif där skulle i alla afseenden följa samma ordningar som den europeisk-amerikanska kristenheten. Då kan den draga till sig i stället för att stöta bort dessa folk.»

Ja,

möjligheterna äro stora

i denna tid, hvad beträffar evangeliseringsarbetet bland Israel, och de hafva under århundraden aldrig varit så stora som nu. Pastor H. Zimmermann, missionär i det stora London-jude-missionssällskapets tjänst med station i Warschau, har utan tvifvel rätt, då han en tid sedan i Jewish Missionary Intelligence skrifver: »Om Guds församling nu inser, att det är en psykologisk kris inom Israel, och att det, såsom det sades under Edinburgh-konferensen, nu är tid att gifva evangelium åt judarna, och sänder ut en skara män, fulla af tro och Helig Ande, för att leda dessa uppvaknade judar, då är det möjligt, att vi få se ett stort antal, som blifva helhjärtade kristna, måhända till och med ett sådant inhöstande i Guds församling, som icke skett sedan pingsten».

Skall detta genom Guds nåd ske? Skall det blifva skördetid inom Israel nu, lika visst som

det varit såningstid förut? Det beror väsentligt på församlingens ställning till detta missionsarbete. Och då är det, för att återigen begagna doktor Meyers ord, »af yttersta behof, att församlingen intager en annan ställning till detta verk, som utför en väsentlig del af Herrens stora missionsbefallning. De ryckvis gjorda ansträngningarna att föra judarna till Kristus måste ersättas af en mission, lika stark, uthållig och vinnande som arbetet bland andra folk». Det finnes utan tvifvel allvarliga exempel på, att Kristi församling försummat att draga fördel af en andlig flodtid. Må det icke ske nu! Vi skulle därigenom draga öfver oss en allt för svår dom. Likgiltigheten för Israels frälsning måste vika. Evangelii tjänare i församlingen måste söka få en ny, rikare och klarare blick för Herrens ord om Israel och Herrens verk bland Israel, så att de tvingas att taga det på ett helt annat sätt, än det hittills öfver hufvud taget skett, med i sin förkunnelse, och då de leda andra i bön. Detta ord och detta verk måste få en icke blott tillfällig, utan stående plats i församlingens och de enskilda kristnas bönelif. Så skall den himmelska kraften i välbehöfligt, ymnigare mått sänka sig ned äfven öfver detta missionsfält.

Vi stå ännu endast vid begynnelsen till ett vidsträcktare uppvaknande ibland judarna. Målet är långt ifrån vunnet. Kampen blir utan tvifvel häftig och seg. Vi komma helt visst till en början endast steg för steg framåt. Men segern är viss. Vi veta väl, hvilka tankar Gud har angående detta hans folk — nämligen fridens tankar och icke ofärdens, att han må gifva dem en framtid och uppfylla deras hopp (Jer. 29: 11). Vi veta väl, att icke blott en kvarleva

enligt utkorelsen af nåd i alla tider skall insamlas i Guds rike ibland detta folk, utan att »hela Israel skall blifva frälst» (Rom. 11: 26). »När tiden är inne, skall jag med hast fullborda detta», säger Herren, Herren (Jes. 60: 22).

Från **Israelsmissionens bokförlag**, Idungatan 4, **Stockholm**, kunna erhållas:

Judafolkets historia efter Jerusalems förstörelse. Af professor *F. Heman*. Bemyndigad öfversättning af pastor *Teodor Lindhagen*. Pris häft. 6 kr. 50 öre, inb. 8 kr.

I två världar, lefnadsteckning öfver pastor *Gurland*, öfversatt af pastor *Teodor Lindhagen*. Del I. Pris 1 kr. 25 öre. Del II. Pris 1 kr. 75 öre. Båda delarna tillsammans 3 kr. Inb. 4 kr.

Judarnas högtider i hemmet och synagogan. Af missionspastor *Ph. Gordon*. Pris 1 kr. 25 öre.

Doktor Adolf Saphir. Lefnadsteckning af d:r *G. Carlyle*. Pris 1 kr.

Folket i förskingringen. Af kyrkoherde *D. Rudin*. Pris 1 kr.

Erfarenheter i judemissionen. Blad ur fru *Caroline Wests* dagbok. Pris 65 öre.

Bland judar. Berättelser ur verkligheten. Nedsatt pris 65 öre.

Judefrågan och dess lösning eller Israels nutid och framtid. Af *D. Baron*. Nedsatt pris 35 öre.

Saligheten är af judarna. Missionär *P. Wolffs* lefnadsteckning samt minnen från missionsresor i Polen. Nedsatt pris 35 öre.

Den judekristna rörelsen i södra Ryssland. Nedsatt pris 35 öre.

Israelsmissionssånger. Ord. Pris 25 öre.
» Musik. Pris 1: 25.

Skräckdagarna i Jerusalem, Jerusalems förstörelse år 70 efter Kristus, skildrad af mis-

sionsdirektör *R. Bieling*, öfversatt af missionspredikanten Ludv. Philipsson. Pris 25 öre.

Nutidsströmningar inom judafolket. Af pastor *Teodor Lindhagen*. Pris 15 öre.

»**Vid fjärde väkten**» af **C. D. af Wirsén**, satt i musik af *Adi*. Nedsatt pris 15 öre.

Vykort öfver Messiaskapellet, interiör och exteriör. Pris 5 öre.

Mästarens frågor. Pris 3 öre (minst 25 ex. 2 öre.)

Glöm icke Israel. Pris 3 öre (minst 25 ex. 2 öre).

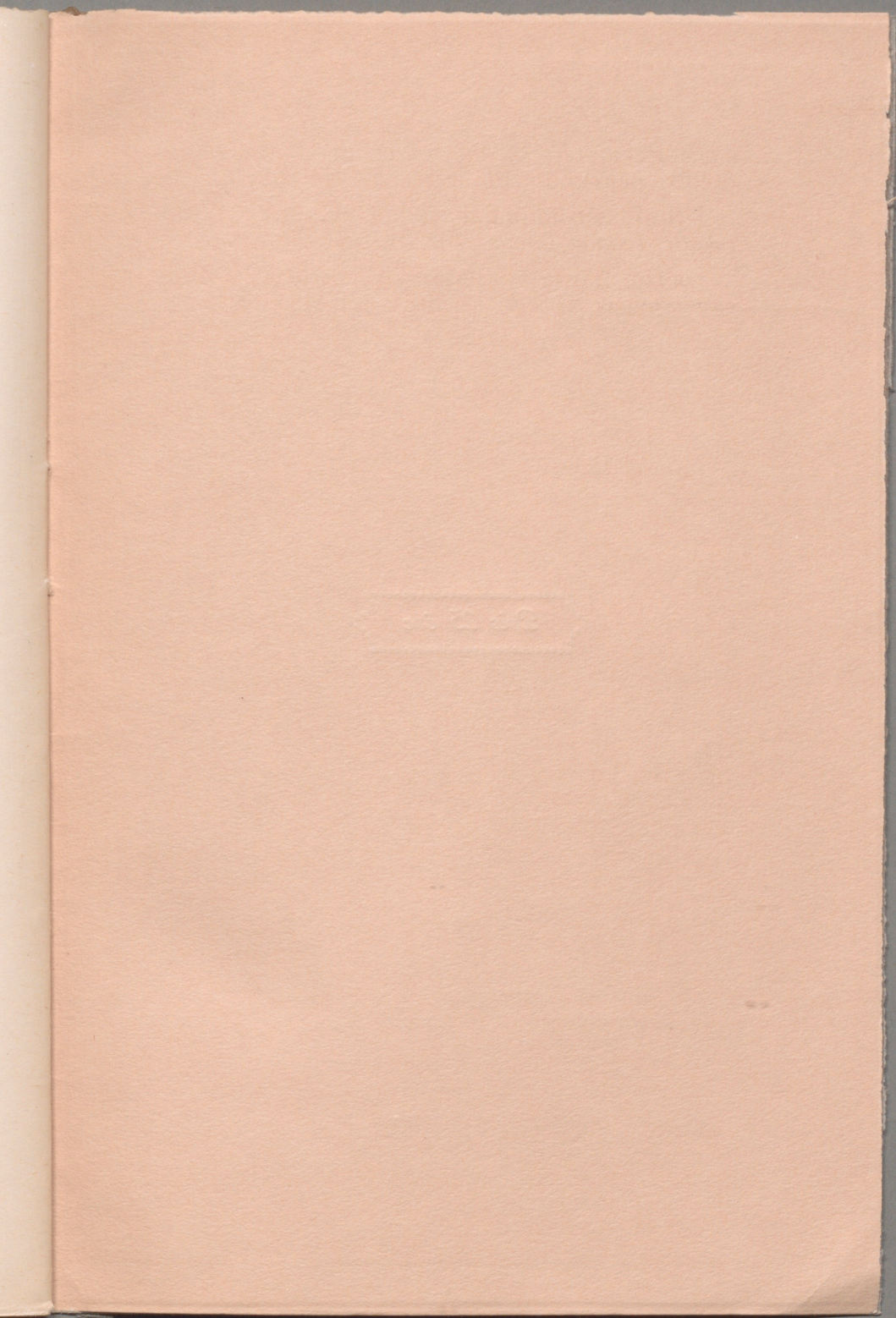

Missionstidning för Israel

kostar för årgång:

vid rekvisition å postanstalt 1 kr. 35 öre;
vid rekvisition å tidningens expedition, Idungatan 4, *Stockholm* (minst 3 ex.) 1 kr. och hvar 6:te ex. gratis.

Prenumeration kan ske när som helst under hela året.

Pris 25 öre

